

ROMANO GUARDINI:

Tri teološka predavanja¹

PRVO TEOLOŠKO PREDAVANJE (KAJ JE TO "RAZODETJE"?)

Dragi prijatelji! Smo pred binkoštni in pomislimo na to, da so binkošti rojstni dan Cerkve. Tako v teh dneh spoznavamo skrivnost Cerkve in se sprašujemo: kaj je to, čemur dajemo svoje zaupanje, kar ljubimo, nad čimer smo se morda že zgražali in česar se vendarle držimo. V treh razmišljanjih se bomo skušali približati tej skrivnosti.

Danes se sprašujemo: Kaj je to razodetje? Poglejte, vsa ljudstva, vsi ljudje vseh časov imajo to, kar imenujemo religija. Religija pomeni to, da ljudje naletijo na resničnost, jo vidijo, slišijo, otipajo in v njej čutijo nekaj, kar je več, kar moremo videti, slišati in otipati s čutili. Gre za izkušnjo, ki jo imajo vsi: za tem, kar je navzoče, tiči skrivnost, na katero vse kaže. Ko prvi človek vidi podobo drevesa, tedaj čuti, da je v tem drevesu več kot to, kar lahko odsekamo, razrežemo in sežgemo; ali ko vstane pred morjem in izkusi, kako se dviga in spušča bučanje valov, izkusi, da je tam spodaj več kakor voda; ali ko doživi neurje, ko bliska in grmi, in ko strašno postane vidno, ga prevzame strašnost preplavljajočih količin vode. Tako je tudi z razumevanjem lastnega

življenja. Nekega dne sem bil tukaj. Ali naj razumem, da "sem" tedaj "začel"? Tu mora biti nekaj zadaj. Tako se človek sprašuje: Od kod neki prihajam? Kam neki grem po smrti? Ali - nekdo je storil zločin, ubil je človeka; predpostavimo, da za to ni imel razloga – tedaj v njegovem srcu pride do izraza strah; za to bo moral odgovarjati. Tako je z vsem; to, kar se komu dogaja po drugem človeku, in to, kar se komu dogaja v spletu dogodkov, prihaja iz skrivnosti in se vrača nazaj v skrivnost; kaže na nekaj, kar je več kakor s čutili zaznavno. In to, kar gre onkraj, se človeka dotakne na skrivnosten način, tako da reče: to je resnično. Če sem s tem v dobrem odnosu, sem deležen sreče. Če sem uspešen s svojim orožjem, se ne bojim sovražnika. Če sem uspešen s svojim zaslužkom, ne zapadem v stisko; če se dobro razumem s človekom, sem deležen njegove naklonjenosti, če pa sem v dobrem odnosu z resničnim, sem deležen sreče. Potem človek izrazi, kar tu čuti; uresniči se skrivnosten proces ustvarjanja in nastanejo podobe bogov. Gre za različne podobe, na začetku krute in divje, nato postajajo vedno bolj človeške, lepe, potem spet pride prvotno stanje. Religije imajo vedno značaj konkretnega ljudstva; zamenjajo se z dobo, v kateri se razvijajo, in

izginejo. Tu obstaja recimo čudovita podoba, v kateri se izraža umetelno, vedoče, urejajoče. Obstajajo tudi strašljive podobe kakor indijska boginja, ki izraža strašnost krvi. Imamo jasne in zapletene religije. In če pogledamo nazaj na religiozni razvoj v 10.000 letih, če vzamemo za pomoč podobe pekla, kaj se izraža v teh religijah? Lahko rečemo, da se izraža celotno življenje človeka, rešitev in vklenjenost, povzdignjenje in padec. In v temelju ostaneta turobnost in huda brezplodnost. Ali moremo to turobnost in brezplodnost izraziti z besedami? Da, to je zaprtost sveta. Toda Sveto pismo govori o razodetju. Zakaj? Ker sveta, ki je zaprt in sam sebi zadošča, ni. Je tema in propad.

Bog bi bil mogel zdaj – to si upamo izgovoriti – reči, naj gre tako naprej. Kajti kdo bo navedel en razlog, da temu ne bi moglo biti tako? In to bi bila neskončna veriga neuspeha.

In zdaj bi vas rad prosil, da tega, kar bo zdaj rečeno, nikar ne vzamete za samoumevno. Zdaj nas doseže oznanilo – in s tem se je zgodilo nekaj onstran sveta. Je nekdo, ki se imenuje Bog v drugačnem smislu, kakor se imenujejo "bog" Apolon ali Zevs ali Izida. In On govori v zaprt svet. In človek, ki to novico sprejme, ve, da se s tem zaprtost odpre. In ko človek posluša in je poslušen, se položaj spremeni. To je razodetje.

Kako neki se je zgodilo to razodetje? Da ne bi ostalo pri golem pojmu, želimo vprašati: Kako bi se *moglo* zgoditi? Kaj bi bil odgovor, če bi si ga *mi* morali izmisliti?

Da, zdaj lahko rečem samo to, kaj naj bi si jaz mislil. Moj odgovor bi se glasil: Če Bog je, potem more govoriti vsakemu od nas, tudi meni. Tedaj posvetiš v moje srce in mi da tisto notranjo gotovost [*Vergewissung*], da je On ta Bog; in spričo tega mi postane jasno, kdo sem jaz in kdo je Bog.

So ljudje – mistiki, ki so izkusili, da obstaja ta najgloblja gotovost. Obstaja to, da vem – *Bog je* in stojim pred Njim. Ta gotovost je trdna in jasna, in zato tudi ne morem dvomiti v trenutku, ko se zgodi. Po tem seveda lahko vprašam: ali se nisi zmotil? Toda v trenutku gotovosti ni možen nikakršen dvom. Tedaj

se zgodi izkustveno spoznanje Boga. Tega spoznanja seveda ne bi mogli izreči; to pravijo vsi mistiki. A če bi imel vsak človek to izkušnjo, bi mu lahko rekli: ti vendar poznaš to izkušnjo! To bi bilo čudovito. Se je razodetje zgodilo na tak način? Ne.

Razodetje se je zgodilo po Besedi. Ali pomeni Beseda več gotovosti kakor to najgloblje zavedanje? Kaj se zgodi tedaj, ko drugemu človeku dam, kar imam v srcu? Lahko mu dam roko ali s kretnjo malodušnosti vse končam. Človek, ki udejanji kretnjo, jo za tem spet sprejme, in ta se izgubi v toku življenja. Če pa sem v besedi rekel: to je tako, tedaj sem v to besedo dal notranji smisel, in drugi ga *ima*. Tedaj se je zgodilo nepreklicno. To je začetek zgodovine. Zdaj je Bog hotel, da oznanilo razodetja pride do nas po Besedi, in tako oznanilo biva v zgodovini.

Če pomislite, kako mislim, boste videli, da mislim v besedah. Mišljenje brez besed ne obstaja, razen v glasbi. Tako bi moglo torej obstajati tudi razodetje kot notranja beseda in to bi imelo prednost: bilo bi *njegova beseda* in *moja beseda*. Tu bi bila oznanilo in istost [*Selbigkeit*] hkrati. A tudi tako se razodetje ni zgodilo.

Razodetje je moralo priti po besedi drugega človeka. Beseda se mi bliža po drugem. Ta beseda je napolnjena z njegovo izkušnjo, s tem, kar je v njem dobrega, a tudi s tem, kar je v njem slabega. In pokaže se temeljna naloga poslušanja razodetja: iz besede drugega človeka moram izposlušati [*heraushören*] Božje razodetje.

Kaj pomeni izgovoriti? Ko nekaj izgovorim, tedaj preoblikujem notranji smisel tega, kar mislim, v zvočno obliko. Ta zvočna oblika, oblikovana z govorilnimi organi, je to, kar akustično ustreza skrivnostnemu dogajanju. Tu se poraja duhovno telo. Nekaj, kar mislim, se preoblikuje v telesno. In zdaj se zgodi, da se Božji smisel preoblikuje v človeško besedo. Ko ta pravi "Nebesa pripovedujejo o Božjem veličastvu" (Ps 19,2), tedaj po teh besedah izkusim o Bogu nekaj, česar drugače še nisem vedel. Božja beseda vstopi v človeško

besedo. Nekaj nenavadnega se zgodi tedaj, ko Božja beseda vstopi v človeško govorico. Nad tem se lahko zgodi upor in ta se imenuje "pohujšanje"; prebudi se tedaj, ko čez to, kar Božja resnica preoblikuje v moj lasten način govora, potegnem zastor in rečem: to vendar ne gre. Tu nastane torej prostor odločitve. Lahko rečem "da" ali "ne" – "ne" je pohujšanje, "da" je odločitev vere. Če bi Bog govoril zgolj notranje, se ne bi mogel pohujšati. O notranji gotovosti ne morem dvomiti. Toda če se mi Božja beseda bliža v človeški besedi, imam možnost reči: tega ne sprejemam.

Kdo zdaj govori besedo razodetja? Tu bi lahko pomislili: to besedo govorijo tisti, ki so tudi v običajnem življenju že nekaj govorili. Lahko bi si mislili, da bi Bog na primer očetu rekel: govôri svojemu sinu, ali da naj mama, ki more govoriti z bližino življenja, govori svojim otrokom: otrok, pomisli, da Bog tako govori; ali da bi kralj mogel tako govoriti ali najstarejši, ki imajo modrost izkustva. Se je zgodilo tako? Ne.

Koga izbere Bog? Kogar On hoče. Kako izbira Bog? Tako, da se človek zave, Bog me je poklical. Seveda je bil v besedah, ki so mu bile izrečene, razpoznaven bistven vzgib Boga, in človek je vedel, s kom je imel opraviti. In ko je naletel na Boga, ni mogel biti več tak kot prej. Stal je pod Božjim pogledom. A če se izrazimo zunanje, se to ni zgodilo. Rečeno je: stopi iz tega ljudstva; ti boš imel velikega sina. Razodetje se začne tako, da se začne zgodovina. Nekdo je poklican, naj hodi z Bogom. In zdaj dalje: mož je poslušen in dogaja se mu to in ono in vedno bolj opaža, kdo je Bog, in se uči, kaj pomeni verovati; in tega se uči vse do junaške oblike, da žrtvuje svojega sina; in zaradi tega ga Pavel imenuje očeta verujočih. To dogajanje se končno izrazi v zavezi med Bogom in ljudmi.

Tu je torej en "jaz" in en "Ti". In nanju se navezuje vse, kar imenujemo zgodovina odrešenja. Do izraza prihajata podoba Boga in podoba človeka, ki ne temeljita na nauku, temveč na delovanju. Bog deluje in zgodovina se razvija, odvisno od tega, kako se

ljudje do njega opredelijo. Verovati pomeni hoditi skupaj z Bogom, hoditi skupaj z njim v skrivnost. In v tej skupni hoji se vsakokrat razgrinja resnica. Celotna zgodovina postaja razodetje. In tisti, ki v njem živi, se vrašča v odnos do Boga, ki je za vsem. To je svoboden Bog, ki ne potrebuje sveta in ni zaprt vanj; Bog, o bistvu katerega moremo reči: Če ne bi ustvaril sveta, kaj bi tedaj manjkalo? Zgolj mi. To, kar je resnično, Bog, bi bil tu. Kaj pa bi bilo tu, če bi svet izginil za Zevsa? Tedaj Zevsa ne bi bilo več tu.

Živi Bog odpre propadel svet; in popolnoma nov odnos do Boga je postal mogoč. To je skrivnost vere.

DRUGO TEOLOŠKO PREDAVANJE

Dragi prijatelji! Včeraj smo začeli govoriti o zelo težkem problemu, namreč: Kaj je razodetje?

Skušal sem vam pokazati zaprtost sveta: kako je bilo vse v sebi propadlo. Stanje sveta, o katerem govori Janez na začetku svojega evangelija. In potem smo govorili o tem, kako se dogaja razodetje. Razodetje sámo je dalo čutiti, kaj razodetje je; pokazalo je, kako sta nastala razprtje in način. In potem je bil govor o tem, kako Bog prihaja v svet, tako da nismo več zaprti vanj. Korak za korakom smo šli naprej in vprašali: kako bi recimo moglo biti, če bi nekaj življenjsko izkušenih ljudi sedlo skupaj in se vprašalo, kako se more zgoditi, da se Bog razodene. In videli smo, da ni tako, da Bog govori resnico vsakemu človeku v srce, temveč se mu bliža po besedi od zunaj. Pa tudi tako ne, da je ta v vsakem ljudstvu izrečena najpametnejšim ljudem, temveč nekomu, ki ga Bog kliče. In tako se je razodetje ločilo od tistega, kar se našemu razumu kaže kot dano. In vedno bolj je postajala očitna svoboda Boga. Bog govori iz Svoje svobode v svet, po komer On hoče in kadar On hoče, in velja potem za vse.

V Stari zavezi je Bog izbral ljudstvo, ki bi moralo biti njegovo ljudstvo po veri. Ne bi smelo biti ljudstvo kakor ljudstvo Grkov in

Rimljanov, temveč bi moralo biti to ljudstvo Njegovo iz vere. Nato naj bi imelo svojo državo in naj bi izkusilo svojo usodo iz vere. Življenje tega ljudstva bi moralo biti delovanje vere in po tem razodetje Božjega gospostva. Ali se je tako dogajalo? Ne. Ljudstvo ni hotelo. Vedno znova se je zoperstavljalo. Hotelo je postati veliko samo od sebe in še pobožno povrhu. In tako torej vidimo, kako korak za korakom sledi ena katastrofa drugi in na koncu ostane hlapčevstvo.

Prav tako bi se morala sreča posameznega človeka uresničiti povsem drugače kot pri nas. Pogosto se razburjamo nad besedo: Pravičnemu se dobro godi. Pravimo, da je to nižje pojmovanje pravdnosti. Vendar je tako: človekova sreča bi morala biti sad vere, zato da bi postal očitni Gospod previdnosti. Tudi to se ni zgodilo. Celotno ljudstvo je zdrsnilo v splošno človeško bivanje. In prišel je trenutek, ko se je pokazalo nedoumljivo dejstvo – če želite sprejeti ta stavek – da je bil Bog neuspešen.

On seveda noče človeka tako, kakor hoče potek sonca. Človeške stvari ne potekajo po naravnih zakonih, temveč po svobodi.

Seveda rečemo, da Božjih sklepov ne moremo preprečiti. Seveda jih lahko preprečimo. Človeku je dano, da lahko prepreči Božje sklepe. Tako velik je človek.

In ker se je tako zgodilo, je razodetje Boga od znotraj naredilo tisto zadnje. On sam je prišel. Zdaj bi vas rad prosil, da pozabite, da ste že slišali vse te besede: *Bog je prišel*. Ali v nas tedaj še čutimo začudenje nad tem?

V nas je dejansko upor zoper nezaslišanost, ki je v tem, da Bog prihaja. On je vendar povsod. Kaj pomeni tu "priti"? Tu zadaj je skrivnost, ki jo lahko samo čutite: Da je bil Bog, ki vse prežema, nekoč tu v Betlehemu, tu in ne tam, v Betlehemu, in ne v Jeruzalemu in ne v Atenah in ne v Rimu.

To Božje delovanje je zdaj doseglo stopnjo take vrste, da človeku preostane samo izbira, da reče: to je nesmisel, ali pa: Gospod, ti si vendar popolnoma drugačen, kakor sem mislil sam od sebe. To je razodetje. Zgodi

se, da je Bog tu in ne drugje, zdaj in ne kdaj drugič, tako in ne drugače. To je mesto, kjer v izpovedi vere poklekne. Ali pa oddidemo in nočemo vedeti ničesar o tem, da je Bog postal človek, človek, ta posameznik, take vrste, iz tega ljudstva. Pustite, da vam to seže do živega, da bi se znebili raztresenosti.

Krščanstvo je odločitev za "da" in "ne", za življenje in smrt. In ko pridemo do tega, občutimo, da gre do konca.

Kaj sledi iz tega, da je ta Jezus iz Nazareta – ki je bil pravi človek, ki je bil lačen, ki je bil utrujen, bil v nevarnostih, in tako kakor so se ljudje potem obrnili proti njemu – tudi umrl, da je ta Jezus Bog? Ne le pobožen, od Boga navdihnjen človek – On je Bog. In kar On dela, dela Bog, in kar zadene Njega, zadene Boga, in usoda, ki je je deležen On, je usoda Boga. Čutimo, kako človeku zastanejo besede v ustih. In vendar so prave; ne jih izgovoriti bi bilo bolj napačno.

Zdaj se je Bog razkril. Kot bo kasneje rekel Pavel: v Njegovem obličju zremo Božje veličastvo. Ali Janez: Zrli smo njegovo veličastvo kot veličastvo Edinorojenega od Očeta (prim. Jn 1,14). Kako se glasi torej krščanski odgovor na vprašanje: Kakšen je Bog? On je tak, kakor se nam kaže v Jezusu Kristusu.

Kako odgovori filozof? Bog je absolutno bitje, Neskončni, tisti, ki je vse, in take stvari. Ali to drži? Gotovo drži. A to ni tisto, zavoljo česar se je zgodilo razodetje.

Bog je tak, kakor se kaže v Kristusu. Bog je tak, kakor Kristus govori o Njem. Kakšen je torej Bog? Ko se vprašamo, kakšen je Bog, tedaj pomislimo najprej na popolno bitje. In potem rečemo: popolnoma čist, popolnoma svet, popolnoma pravičen. Kako se glasi krščanski odgovor? Bog je tak, kakor ga Kristus razodeva v Svojem življenju. To je tisto nezaslišano: Bog, ki je vendar skrivnost, ki je "neznan", živi Bog, je zasvetil v Jezusu, v njem se je On preobrazil v človeško.

Poglejte, želimo se vrniti na skrivnostno dejstvo svojega lastnega življenja: Kaj je "jeza"? Jeza je določena napetost duše, nekakšen ogenj, stanje napetosti, ki se bliža

Polotok Dingle (Dingle Peninsula) na zahodni obali Irske

izbruhi. Te jeze ne moremo dojeti, videti, a se more preoblikovati v telesno. Kako je tedaj videti? Kakor se obnaša jezen človek. Tu se je duševno preoblikovalo v telesno, notranjost se je preoblikovala v vidno.

Tako je v tem človeku Jezusu, v Jezusovem obličju, v njegovih besedah in delih in v načinu, kako se obnaša do bogatih in ubogih in bolnih, kako je vzel nase svojo usodo, tu preobrazba Boga; tako, kakor prevedemo tujo govorico v lastno. Zdaj moremo v Jezusu videti Boga.

Toda ali je to tako preprosto? Včeraj smo govorili o pohujšanju in smo rekli, da je pohujšanje negativna plat razodetja. Razodetje je mogoče primerjati z ognjenim stebrom Stare zaveze; bil je svetel ponoči in temen podnevi. Tako je tisto, kar daje razodetje, hkrati povod za to, da rečemo: to ni mogoče.

Zdaj vam želim prebrati besedilo iz Lukovega evangelija. Tu je Jezus iz Nazareta: "Jezus se je v mōči Duha vrnil v Galilejo in glas o njem se je razširil po vsej okolici. Učil je po njihovih shodnicah in vsi so ga slavili." (Lk 4,14-15.) Ljudje so že čutili mogočno, ki je bilo tu v njem. Delal je čudeže in ozdravljaj. Ljudje so imeli občutek, da je mesijanski trenutek blizu. In zdaj pride v Nazaret in gre v shodnico in vstane, da bi bral. Vsak je lahko to naredil. "In podali so mu zvitek preroka Izaija. Odvil je zvitek in našel mesto, kjer je bilo zapisano: Duh Gospodov je nad menoj, ker me je mazilil, da prinesem blagovest ubogim. Poslal me je, da oznamim jetnikom prostost." (Lk 4,17-18.) Nato zvije zvitek in oni sedejo. In "oči vseh v shodnici so bile uprte vanj. In začel jim je govoriti: "Danes se je to Pismo izpolnilo, kakor ste slišali." (Lk 4,21.) In na nekem drugem mestu piše: občutili so moč in prikupnost njegovih besed. Tega torej ne bere poljuben človek, to je bral On in Njegov glas je tako govoril; za tem je bilo njegovo obličje, njegovo bistvo. "Vsi so zanj pričevali, čudili so se besedam milosti, ki so prihajale iz njegovih ust" (Lk 4,22). Ta prikupnost je Božja prikupnost. Je nekaj, kar osvoji srce. Čas se je torej dopolnil. Kaj se bo zdaj zgodilo? Eni bodo

rekli: Gospod, dobrodošel. Povej, kaj moramo storiti. Drugi pa bodo rekli: daj, da slišimo. Da bi sprejeli resnico, bi se morali odpreti.

In kaj sledi? "Ali ni to Jožefov sin?" (Lk 4,22b). Kaj neki hoče? In Jezus odgovori z besedo preroka, ki je ne sprejmejo. Nato ga vržejo ven iz mesta.

Kar se tu zgodi, je pohujšanje. Razodetje je tu, besede zvenijo, obličje je takšno, da se tisti, ki so odprti, vnamejo, polni notranje prevzetosti si rečejo: Bog je v njem. Drugi pa pravijo: to je vendar eden od naših. Ali je torej to mogoče? Je lahko nekaj od Boga, če prihaja izmed ljudi? Tu se kaže prostor, v katerem se odloča, ali je človek čistega srca. Če je čistega srca, potem reče: da, verujem. Nekateri poznavalci pravijo: krščanstvo je rezultat obdobja, helenistična kultura in religija se zlijeta skupaj, tako nastane krščanstvo. To je enako. Kajti kaj je za izjavo: Ta je vendar Jožefov sin, ali: krščanstvo je rezultat omenjenih tokov? Za tem je misel: to ne more biti razodetje. Kajti Bog, ki je vsebivajoč, vsepoznavaajoč, se ne more zavezujoče izreči za eno dobo, v eni deželi. To ne gre. Zakaj ne gre? Ker ne ustreza Božji podobi, ki jo imam.

Zdaj gre za to, ali imam svojo podobo o Bogu za merodajno. Tedaj začnem razlagati: to ni resnično, tisto je mit. In tako izgine del za delom.

Ali pa rečem: Bog je tak. Če je razodetje zares Božje razprtje v prostoru mojega življenja, potem mora biti prvi korak ta, da mi On prevrne mojo navidezno predstavo o Bogu, in tedaj se pokaže, kdo Bog zares je. Bog je tisti, ki je tak, da sta Kristus in njegovo razodetje mogoča. Bog je tak in vse drugo je samo predstava; a tedaj zadošča tudi Platon.

Za Boga vemo iz Njegovega razodetja. S tem ni prečrtano, kar more povedati jasna filozofija. Toda samo to ne zadostuje. Njegovo razodetje prejemamo iz Jezusa; in Bog nam pravi, On je tak, da je to mogoče, a Bog nam tudi pravi, človek je tak, da more biti Bog tak. Bog nam pravi: človek je tisto bitje, v katerega se more Bog preobraziti. To je predstava o človeku! Bog nagovarja človeka, vsakega

človeka, in pravi: védi, da je iz tvojega rodu Božji sin postal človek. Kakšno razodetje naenkrat v neskončno!

Obstajajo trenutki, ko odpadejo vsa predhodna gledišča, ostane le tisto zadnje. To zadnje je: v človeku je Bog mogel postati človek, tako da vemo, da je naš brat Jezus Bog. V našem bratu Jezusu se je zgodilo, da je Božji Sin postal človek in da se je človek zedinil z Božjim Sinom in da od tega trenutka dalje obstaja Bog, ki je postal človek.

Kaj to za pomeni nas? Čutite, kaj pomeni "odrešenje"? Naj propade, kar hoče, to obstane in nihče nima moči, da ga naredi neučinkovito.

Po tem teološkem predavanju se je gospa Helene Helming spomnila 40. obletnice posvetitve, ki jo je v teh dneh praznoval Romano Guardini. Spomnila je na besedo s teološkega predavanja prejšnjega večera, da se resnica vedno prestaja in izpričuje osebno, in je zato našla resen razlog za zahvalo Bogu, ki je odredil, da so tega moža z delom njegovih najboljših let določili za delovanje na Rothenfelsu.

Romano Guardini je odgovoril: "Lahko samo pogledam na trideset let, v katerih sem tu tako pogosto govoril. In tedaj se lahko samo zahvalim, da mi je bilo to dovoljeno. Obstaja vodenje. Nihče ni zgolj "vržen ven", nihče "se" ne "kotali" zgolj skozi življenje; vsak je voden. Samo skušati moramo držati se roke, ki vodi. Vodenje obstaja. To prihaja odtod, da se je Bog zavzel, da mu je mar za našo usodo kakor za usodo Svojega posinovljenega Sina". Za tem je nastala kratka tišina.

TRETJE TEOLOŠKO PREDAVANJE **BINKOŠTNI PONEDELJEK 1951** **(NEPOPRAVLJEN ZAPIS)**

Vprašati moramo, kakšna je Cerkev v zgodovini. Ne kot institucija, marveč kot živo bitje, živ lik. In kaj je središče tega lika? Kristus! Kdor posluša Cerkev, posluša Njega. Če bi bilo drugače, Cerkev z vsemi svojimi zahtevami do ljudi ne bi prinašala koristi.

Pavel je ustvaril nauk o krščanski notranjosti. Kristus je bil po svoji smrti poveličan. On je postal Jezus v Duhu. Medtem ko se je za svojega življenja mudil v podobi uboštva na zemlji, je zdaj postal Gospod veličastva. V tem veličastvu ga prostor in čas ali katera koli meja ne vežeta več. To se pokaže po njegovem vstajenju. V zadnjih poglavjih pripovedi o Jezusu se zdi, da govorico prežema popolnoma nov način. Tu beremo: Gospod se prikaže, gre spet stran in je nato spet pri svojih. Imamo občutek, da je tu govor o popolnoma novem, drugačnem načinu bivanja, ki ga moremo izraziti samo z začudenjem: Ta v Duhu živi Gospod more vstopiti v notranjost v duhu živega človeka. In sicer ne le njegov duh ali beseda, temveč On sam.

Kako je kaj takega mogoče? Kdo neki more vstopiti vame? Nihče. To bi vendar pomenilo, da nisem doma sam pri sebi. Samo nekdo more tako vstopiti vame in biti v meni, da tega ne občutim kot motnjo mojega jaza. Ta skrivnost navdaja predvsem Pismo Galačanom: "Ne živim več jaz, ampak Kristus živi v meni" (Gal 2,20). Gospod je prišel Pavlu naproti, uničil je vse v njem in Pavel je postal služabnik Jezusa Kristusa. Beseda "služabnik" ima tu značaj intimnosti, ne več značaj zaničljivosti. "Služabnik Jezusa Kristusa" je beseda ljubezni, v tem služabništvu je apostol šele postal on sam. Kajti ko je takrat govoril v Jeruzalemu in se razburjal in gorel iz čiste razvnetosti, je bil daleč proč od sebe. In ko je gledal Štefanovo obličje, žarenje tega obličja, tega ni mogel prenesti. To luč je hotel ugasniti, a mu ni uspelo. Takrat Pavel ni bil on sam. Toda v trenutku, ko mu je Kristus uničil njegovo nasilnost, je Pavel spoznal: šele zdaj sem jaz jaz sam. To je izkušnja iz Damaska. Ta izkušnja, in ne kakšna teorija, govori iz vseh Pavlovih pisem. Iz njih se učimo, kdo je kristjan. Kristjan je tisti, v čigar življenju se ponovi Pavlova izkušnja iz Damaska. Odtod nastane krščanska notranjost.

So filozofi, ki menijo, da je krščanska notranjost nekaj, kar se je razvilo v teku zgodovine. Že v mitskem obdobju se je človek obrnil

navznoter in šele v dotekanju germanskega bistva – nato krščanskega oznanila o Božjem otroštvu – se je notranjost poglobila, in tako je iz tega postopoma nastala novoveška notranjost. To je napačno. Krščanska notranjost je prostor, ki je tu le, ko je tu Kristus, in ki izgine, ko ni vere. Kdor ne veruje v Kristusa, nima tega, kar Pavel misli z "bivanjem-v" [In-sein]. Pač pa je mogoče, da je kaj od tega še naknadno opazno, kot na primer v notranjosti nemške klasike.

Toda ta notranjost ni samo v posamezniku, temveč tudi v Cerkvi. Iz te notranjosti Cerkve navzven deluje Gospod v zgodovino. Odtod se bliža tudi posameznemu človeku in če ta posluša in je poslušen, ga On sprejme v svoje občestvo. Prepričan sem, da ste včeraj in danes tu in tam občutili nekaj te notranjosti, to notranjo globino, ki se odpira v besedi in spevih Cerkve. In kaj šele pri himni med berilom in evangelijem, ko ta notranjost diha, ko vse odzvanja.

Kaj torej išče človek, ki pride v Cerkev? Marsikdo, ki ne zdrži več v celoti problemov, morda išče oporo v dogmi. To je upravičeno; in nesmiselno je zahtevati, da mora brezpogojno vztrajati v dvomu zgolj zato, da bi ostal samostojen. A tisto, kar v resnici vodi človeka v Cerkev, je želja imeti delež pri njenem življenju, pri krščanski notranjosti. Včeraj smo slišali lepe besede, ki jih Peter izreče Gospodu v trenutku, ko se zdi, da vsi zgubijo zaupanje vanj: Gospod, h komu naj gremo? Mi pripadamo Tebi, temu globokemu notranjemu življenju, ki je Kristus. Če je to tako, tedaj je s tem povedano nekaj čudovitega. To je nezaslišana odločitev. Odločitev za razodetje. Da bi dojeli to odločitev, moramo sočasno misliti naslednje. Najprej, kaj je to "razodetje"? O Bogu je rečeno, da biva v nedostopni luči (prim. 1 Tim 6,16). On je nezaslišan, nevezan – da ne bi rekli neznan – živi Bog. Razodetje pomeni, da se pojavi in se razkrije, da moremo spoznati, kdo je On in kaj smo mi. Kajti s tem, ko spoznamo, kdo je Bog, postane jasno, kaj je človek. Zadnja odločitev o tem, kaj je človek, pade v tem, kako ta misli o Bogu. Seveda more

človek tudi sam od sebe že marsikaj spoznati o Bogu. Vidimo, kako različne religije govorijo o Njem. A nikoli ne prodre pri njih misel o Bogu v popolni jasnosti, tisto lastno ne pride na dan. Če naj Boga dejansko spoznamo, tedaj mora On sam nekaj narediti. Človek ne more narediti nič drugega kakor prositi Njega: Gospod, če hočeš, da te spoznam, se pokaži.

V Kristusu pride Sin Boga v svet, ki je bil ustvarjen iz Njega. On je živo razodetje Boga. Edini odgovor na vsa vprašanja po Bogu je: Bog je tak, kakor zasveti v Kristusu, v njegovi človeškosti. V Kristusovem učlovečenju je neznani Bog postal viden, v njem se je preobrazil v človeško. Tako kakor se nevidnost duše preoblikuje v vidnost telesa. Na sebi ne moremo videti ljubezni in sovraštva in vseh vzgibov duše, a ta duša se more pojaviti v človeškem obrazu. To je skrivnost človeškega obličja, da nevidna duša v njem postane vidna. Bog ni ustvaril samo duše, temveč človeka s telesom in dušo. Tudi v obnašanju in v telesnih kretnjah duh postane viden. Ko dam komu roko, tedaj mu dam svojo dušo, svojo zvestobo. Tako se notranje preoblikuje v zunanje.

Prenesimo zdaj to na Jezusa. On ni samo bival v človeku, temveč je človek postal. Takoj na začetku so to skrivnost poskusili uničiti. Manihejci so rekli: Bog samo biva v Jezusu. V resnici Bog ni le bival v enem človeku, temveč tisti, ki je tam stal, je bil Bog in človek, Bog v človeku. In moglo se je uresničiti, kar je bilo začudenje apostola Janeza: Logos je postal meso in mi smo videli njegovo veličastvo, veličastvo Edinorojenega od Očeta (prim. Jn 1,14). Na začetku svojega evangelija vedno znova ponavlja: kar smo slišali od Logosa, to vam oznanjamo. V Kristusu nevidni Bog postane viden, odmaknjeni [der Entrückte] postane navzoč. V Kristusu se Bog preobrazi v človeško – trditi to je drznost krščanstva. In to je tako drzno, da človek ne ve, kako naj temu sploh verjame. Bog, ki je bil prej neznan, je zdaj znan. Nevera je – zdaj še vedno govoriti o neznanem Bogu. Srečati tega Kristusa, sprejeti to, kar On govori, in se mu predati, to je vera.

Toda ali ne vzbuja to dogajanje, da se je Bog preobrazil v človeško, strašnega ugovora? Ali se tedaj ni izgubilo tisto lastno? Ali strahospoštovanje pred Božjo skrivnostjo ne prepoveduje govoriti o taki preobrazbi? Ali ne bomo v imenu Boga ugovarjali zoper to?

Pomislimo na prizor v shodnici v Kafarnaumu, o katerem poroča Luka (4,16 isl.), ali na Gospodov odgovor na vprašanje Janeza Krstnika: "Blagor tistemu, ki se ne spotakne nad menoj" (Lk 7,23).

Dogajanje razodetja ustvari svojevrsten položaj, v katerem igrata drug proti drugemu "da" in "ne". Nastane dvoumnost, skozi katero pride človek samo, če ima pošten namen z Bogom in s svojo dušo, če reče kakor Peter: ti imaš besede večnega življenja (prim. Jn 6,68). Tebi, Gospod, hočemo pripadati.

Kaj pomeni to, imeti pošten namen z Bogom? To pomeni SPREJETI razodetje TAKŠNO, KAKRŠNO JE; ne predpisovati Bogu, kakšen naj bo. To so delali že Jezusovi sodobniki; predpisovali so mu: biti moraš tak in tak in ne drzni si trditi, da si nekdo drug. In tako je tudi še danes. Če se zgodi drugače, kakor smo si predstavljali, tedaj rečemo: to ne more biti Bog. In nikar ne mislimo, da bi ne mogli priti v skušnjava, da Bogu nekaj predpišemo. To moremo narediti morda iz lenobnosti srca ali ker je kdo drug za, smo mi proti. Veliko načinov je, na katere hočemo predpisati Bogu, kakšen mora biti.

Začetek odrešenja je, da Bogu odpremo vrata in rečemo: Gospod, vstopi, kakršen si. Kierkegaard je skoval lep izraz: "Srce se mora predati Bogu". Človek mora "priti v soglasje z Bogom razodetja". Ko pridemo v soglasje z Njim, ko rečemo, Gospod, hočem isto kakor ti, tedaj vstanejo podobe in tedaj govori Bog.

Večkrat sem si rekel, kako bi bilo videti Jezusa, slišati ton Njegovega glasu, biti v Njegovi bližini. Kako globoka bi tedaj postala

moja vera! A bržkone se moramo vprašati, ali sem prepričan, da bom prestal pohujšanje tistih, ki živijo sočasno z njim. Za tiste, ki živijo kasneje, bo lažje. Jezusov lik so vedno znova interpretirali, ker je pač vedno lažje verovati kakor takrat, ko je pohujšanje obstajalo v vsej svoji zgoščenosti.

Pohujšanje sočasnosti razodetja obstaja seveda tudi še danes. Cerkev je tista, ki ga je vzela nase. Kajti Cerkev je Kristusova preobrazba v trenutek, v besedo poučevanja in v zakrament, tako da moremo iz nje vedno prejeti Kritisovega Duha. Prav iz tega nastane ugovor: ali more biti to res Kristusova Cerkev in hkrati ta aparat predpisov? Pomislimo na vse tiste primere, ko je vladala zahteva namesto usmiljenja, na vsa tista pretiravanja, da ne govorimo o neredu in nepravilnostih.

Če se v nas pojavi ta ugovor, moramo povsem živo vedeti: vsak od nas nosi Cerkev drugemu naproti in vsi slabi dogodki spadajo v to celoto. Toliko ugovorov je proti Cerkvi, da lahko tudi ona reče: Blagor tistemu, ki se ne spotakne nad menoj. A če danes Cerkev izgine, v tridesetih letih nihče več ne bo vedel za Kristusa, kajti samo Cerkev Ga nosi skozi zgodovino. Peterson je rekel: "Cerkev je podaljšek učlovečenja". Ona, ki Ga nosi, pa je hkrati tudi nosilka pohujšanja nad Njim. Priti skozi to pohujšanje je neizogibna naloga za vsakega od nas. In to lahko rečem iz izkušnje – žal že dolgega življenja: Cerkev ima še kako prav. Človeka vedno znova pretrese, kako v Cerkvi resnično govori Kristus.

Prosimo za milost Svetega Duha.

Prevedel: Robert Kralj

1. Prevedeno iz: *Ansprachen, Vorträge und Artikel von und über Romano Guardini*. Zusammengestellt und herausgegeben von Bischof Dr. Ernst Tewes. München, 1997, str. 32-56.